

KAJ JE NOVEGA VZDOLŽ DONAVE V IZOBRAŽEVANJU STAREJŠIH ODRASLIH

Utrinki z evropske konference Dejavno staranje in dialog generacij v Podonavju in skupni Evropi (angl. Active Ageing and Intergenerational Dialogue – a Challenge for the Danube Countries in a Common Europe), ki je potekala od 8. do 10. julija letos v Ulmu

Sredi mesta s komaj 120 tisoč prebivalci ima Univerza v Ulmu kar 8.665 študentov medicine, bio-, nano- in energetskih materialov, informatike ter stičnih ved ali študijskih področij. Med njimi je 11,5 odstotka študentov priseljencev. Študenti so tudi različne starosti. Med njimi so starejši, saj so danes starejši psihično in fizično bolj zdravi, kot so bili ljudje njihove starosti nekoč, in tako ni razloga za to, da ne bi bili nadvse dejavni. Tu pridobivajo novo znanje, a imajo tudi znanje, ki so ga že bili pridobili, *na razpolago drugim pa ga bodo dali le, če bo družba čutila, da njihovo znanje želi in potrebuje*. Na kom je torej zdaj, da zavaruje vse to znanje, ves ta kulturni in človeški kapital, da se ne porazgubi? Na kom je naloga ustvarjanja vezi med generacijami? Če danes nekdo ne živi v družini, težko spozna, kaj veže generacije med seboj. Tako smo na tej konferenci govorili o dialogu med generacijami. Pa je ta dialog sam zase umeven ali ga je treba šele ustvariti?

ZNANJE IN SPRETNOSTI STAREJŠIH MORAMO JEMATI RESNO IN VSEŽIVLJENJSKO IZOBRAŽEVANJE NIKAKOR NI RAZKOŠJE

V starajoči se družbi se pojavljajo nove možnosti in nove potrebe. Zato tudi na nekatere

fakultete po Evropi uvajajo nove študijske smeri, je povedal profesor *Vellas* iz Toulousa. Denimo študijsko smer *Starejši in turizem*. Na podiplomskem študiju povezujejo starejše strokovnjake v pokoju s študirajočimi mlajšimi študenti. Zvežejo jih v izjemno učinkovite študijske pare.

Renate Heinisch (BAGSO) je poudarila, da potrebujemo politiko starejših in politiko, ki se ustvarja skupaj s starejšimi. Največja sprememba ali sprememba nad vsemi spremembami v zadnjih desetletjih je *vseživljenjsko izobraževanje*. To nikakor ni razkošje, je še dejala *Renate Heinisch*, profesorica *Ana Krajnc* (Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje) pa je v svojem nastopu o kakovosti izobraževanja starejših in mreži *Znaš, nauči drugega* opozorila, da izobraževanja skozi vse življenje ni brez izobraževanja starejših odraslih. Še več, znanje in spretnosti starejših moramo jemati resno.

STAREJŠI MORAJO IZ DOMAČEGA OKOLJA STOPITI V JAVNI PROSTOR

Gerontolog profesor *Andreas Krus* misli, da je pomembno, da se starejši človek lahko prepozna v javnem prostoru, kjer srečuje druge, z njimi izmenjuje znanje, je z njimi v intenzivni komunikaciji; tako živi svojo *vita activa*, kot pravita *Aristotel* ali *Hannah Arendt* (1958). Če se umakne iz javnega prostora, ne more sodelovati v gospodarskem in družbenem razvoju, je trdila že *Simone de Beauvoir*. Človek mora živeti *svoje* življenje in vsako pravo življenje je delo, tudi za

javnost. *Ana Krajnc* je k tej temi dodala, da tako kot verjamemo v vseživljenjsko učenje in izobraževanje, verjamemo tudi v vseživljenjsko delo (ne službo!).

STAREJŠI SO LJUDJE VSEH ČASOV

Če bi nekdanji taboriščniki svoje znanje lahko predali mlajšim, bi nas to morebiti obvarovalo novega nacizma in podobnih zblod človeštva. Kontinuiteta, predajanje izkustva, komunikacija med generacijami nas bogatijo, ozaveščajo, branijo. Poleg tega komunikacija med generacijami – kot pravi Karl Mannheim – vzbuja darežljivost (generativnost, bi dejal Eric Erikson). Le v sporazumevanju z drugimi lahko pride do *integritete Jaza*. Kaj bomo storili, da bo to možno? Bomo zbrali tiste, ki imajo več prostega časa, in tiste, ki ga imajo manj, in jih povezali med seboj? Tako razmišlja prof. *Andreas Krus*.

Starejši človek si tudi ne želi, da bi ga prepoznali denimo zgolj kot starega borca, marveč tudi kot človeka današnjega in prihodnjega časa, ki ima pravico sodelovati v javnem življenju. Vsi moramo imeti možnost, da drugim prikažemo vidike svojega življenja, tudi preteklega, zato je najbolje, da starejši hkrati *učijo in se učijo*.

SPREMINJAJMO SVOJE MISELNE KATEGORIJE V MISELNE KATEGORIJE DRUGIH

Bisogna camminare insiême (slov.: hoditi moramo skupaj). Starejši so bili vzgojeni včeraj, a živijo danes. Starejši imajo več kultur, mladi pripadajo le eni sami kulturi, svoji. Spremenili so se načini življenja, ljubljenja, oblačenja. Modeli življenja se spreminjajo,

zato mora starejši človek svoje relativizirati, jih prilagajati, da ne bi bil izvržen. Bodimo vsi, mladi in stari, raziskovalci. Pripovedujmo, sporazumevajmo se! Spreminjajmo svoje miselne kategorije v miselne kategorije drugih, da se bomo razumeli. Mladi imajo namreč drugačen način življenja, a tudi druge misli in druge koncepte. Spreminjajo se kategorije, tudi kategorije časa in prostora. Včasih je bilo daleč iti izpod Ljubljanskega gradu do Spodnje Šiške, danes potujemo vsevprek! Menjajo se jeziki in tako ni več pomembno, kaj jaz mislim, kaj ti misliš, marveč, kaj nam to in ono pomeni. Spreminjati se moramo, kajti sicer nam bodo majhne, neznatne stvari ukradle življenje, je bilo slišati na konferenci v Ulmu.

DIGITALNE POTREBE DANES

Pa spretnosti za IKT? Največji delež tistih, ki uporabljajo internet, imajo na Islandiji. Razumljivo, boste dejali, otok pač in še oddaljen po vrhu. Na Nizozemskem internet uporablja 90 odstotkov ljudi, v Nemčiji 80. Kakšna je digitalna pismenost in kaj vse vključuje? Obvladovanje in uporabo interneta pa tudi socialne spretnosti, zmožnost refleksije in še kaj. V Nemčiji poznajo *internetne asistente*, ki učijo druge posameznike, a tudi sami potrebujejo pomoč slednjih. Včasih *skupine starejših učijo druge skupine starejših*. Vsekakor pa je pomembno, da učenje internetnih spretnosti ne poteka linearno, korak za korak, in da je podrejeno nalogam, recimo sestavljanju časopisa. »Gojiti velja kulturo spominov«, so poudarili starejši študenti, (internetni) raziskovalci zgodovine Donave. Švabski Nemci so se s posebnimi ladjami spuščali po Donavi, migracijski tokovi se so končali v Banatu. Učenci v poznejših letih življenja jih pri ZaWiv v Ulmu raziskujejo na podlagi cerkvenih arhivov.

CELOSTNI KONCEPT IZOBRAŽEVANJA STAREJŠIH V SLOVENIJI

Dušana Findeisen (Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje) je v pogovoru z drugimi evropskimi izvedenci s področja izobraževanja starejših odraslih poudarila, da je koncept izobraževanja starejših odraslih v Sloveniji kompleksen in ima tudi v praksi številne vidike:

(1) izobraževanje starejših, (2) izobraževanje o starejših, (3) krepitev zavesti o pomenu izobraževanja starejših v javnosti, (4) ustvarjanje priložnosti za delovanje starejših v javnosti, za njihovo participacijo v družbenem in ekonomskem življenju. V Sloveniji tudi preučujemo učinke izobraževanja starejših odraslih in jih poskušamo izmeriti s kriteriji ekonomskega razvoja (več bogastva), družbenega razvoja (več participacije, več soodločanja starejših) in osebne rasti (več znanja, osebne lastnosti, manj konformizma), pri tem pa se sprašujemo, kakšne so kulturne okoliščine, ki jih moramo uveljavljati za utrjevanje izobraževanja starejših odraslih. Izobraževanje starejših odraslih se v Sloveniji prelije v sodelovanje starejših v lokalnem razvoju, v darovanje znanja, kar je posebna odlika izobraževanja starejših. *Ana Krajnc* je tako predstavila tudi rezultate raziskovanja enega od primerov takšnega organiziranega in podprtega darovanja znanja, mrežo *Znaš, nauči drugega*, ki jo je zasnovala na Slovenski univerzi za tretje življenjsko obdobje.

Doc. dr. Dušana Findeisen

LITERATURA

- Arendt, H. (1958). *The Human Condition*. Chicago: University of Chicago Press.
- Findeisen, D. (2010). *Univerza za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani; stvaritev meščanov in vez med njimi*. Ljubljana: Društvo za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje.
- Krajnc, A. (ur.) (1992) *Kako smo snovali Slovensko univerzo za tretje življenjsko obdobje*. Ljubljana: Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje.
- Mannheim, K. (2011). *Le problème des générations*. Pariz: Armand Colin.